

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ΄.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἄγονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτησία.— Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθενωγαγίου 14.

19 Φεβρουαρίου 1889

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΩΩΝΟΣ

Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΗΣ

Γ΄.

Ἐξακολούθησις τοῦ κηρύγματος. — Τὸ ὑπουργεῖον καὶ αἱ διαθέσεις του. — Ὁ Τόμος. — Ἡ πρώτη Σύνοδος καὶ ἡ Ῥωσσία. — Κωλέττης καὶ Ὅθων. — Οἱ εὐφυεῖς τοῦ Πανσιλύπου. — Σπάνις ἀρχιερέων. — Τυπογραφικὸν λάθος καταχθόνιον. — Τὸ ζήτημα τῆς διαδοχῆς.

Τὰ γεγονότα ἄτινα διηγήθημεν ἀναφέρονται εἰς τὴν πρώτην περίοδον τοῦ σταδίου τοῦ Παπουλάκη, ἧτις διήκει μέχρι τοῦ 1851. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο φαίνεται ὅτι ἐξηκολούθησεν ἐκ διαλειμμάτων τὸ κήρυγμά του καὶ μετὰ τὴν ἄρνησιν τῆς Συνόδου καὶ ὅτι ἐπεσκέφθη πλὴν τῶν μνημονευθειῶν καὶ ἄλλας ἐκ τῶν ὁμῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου. Νύξεις περὶ τοῦτου δὲν ὑπάρχουσι, διότι τότε ἡ προσοχὴ τοῦ τύπου καὶ τοῦ κοινοῦ τῆς πρωτεύουσας ἀπερροφᾶτο ὑπὸ τῶν ἄλλων σπουδαιοτέρων γεγονότων τῆς ἐσωτερικῆς πολιτικῆς καὶ ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸ 1850 ἀναφεύτος σοβαροῦ διεθνούς ἐπεισοδίου τοῦ Ἰουδαίου Πατσιφίκου, τοῦ ἀπολήξαντος εἰς τὸν αὐθαίρετον ἀποκλεισμόν τοῦ Πειραιῶς παρὰ τοῦ ἀγγλοῦ στολάρχου Πάρκερ. Ἄλλως τε τὸ κήρυγμα τοῦ μοναχοῦ ἦτο ἀκόμη μεμετρημένον, ἔλειπεν ἀπ' αὐτοῦ ἢ δὲν διεφαινετο ἀκόμη ὁ ὑποκεκρυμμένος πολιτικὸς σκοπὸς καὶ ἢ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις παραγομένη ἐξ αὐτοῦ ἐντύπωσις ἀκόμη δὲν εἶχε προσλάβει τὸν κατόπιν ἐκδηλωθέντα ἐπικίνδυνον καὶ αὐτόχρημα στασιαστικὸν χαρακτῆρα.

Κατὰ τὸ 1851 ἐχορηγήθη εἰς τὸν μοναχὸν ἡ ἄδεια τοῦ κηρύγματος παρὰ τῆς Συνόδου. Βραδύτερον, μετὰ τὸν ἐπελθόντα ἀναθρασμόν, ἐφημερίδες τινὲς ἐκ τῶν ἀντιπολιτευομένων ἐκάκιζον τὸ τότε ὑπουργεῖον ὡς εὖνον πρὸς τὸν Χριστόφορον καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτρέψαν αὐτῷ τὸ κήρυγμα. Τὸ ὑπουργεῖον ἐν ἔτει 1851 συνέκειτο ὡς ἑξῆς: πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ἦτο ὁ ναύαρχος Ἄντ. Κριεζῆς, ὑπουργὸς τῶν οικονομικῶν ὁ Δ. Χριστίδης, ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν ὁ Σ.

Μίλιος, ὑπουργοὶ δὲ τῶν ἐσωτερικῶν, τῶν ἐξωτερικῶν, τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δικαιοσύνης μέχρι τῆς 30 Ἀπριλίου οἱ Γ. Νοταρᾶς, Π. Δηλιγιάννης, Ν. Κορφιωτάκης καὶ Α. Παῖκος, ἀπὸ δὲ τῆς 10 Ἀπριλίου μέχρι τέλους τοῦ ἔτους οἱ Δ. Μελετόπουλος, Α. Παῖκος, Π. Βάρβογλης, Ι. Δαμιανός. Ἐκ τῶν προσώπων τούτων ἀνευρίσκομεν τῷ ὄντι καὶ τινὰ ἀνήκοντα εἰς τὰς τάξεις τῶν Ναπαίων, τούτεστι τοῦ κόμματος τῶν Ῥωσσοφρόνων, οἵτινες ἐθεωρήθησαν ἂν οὐχὶ ὡς εἰσηγηταὶ τοῦλάχιστον ὁμῶς ὡς εὖνοοῦντες τὸ κίνημα, διότι Ῥωσσοφρονες ἐθεωροῦντο οἱ ὑπουργοὶ Παῖκος καὶ Σπύρος Μίλιος. Πλὴν καὶ ἐὰν ὑποθέσωμεν ποῖαν τινὰ ἀνοχὴν κατ' ἀρχάς, ὅτε τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀσήμαντον, ἢ δεδοκιμασμένη ἀφοσίωσις τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν πρὸς τὸν θρόνον ἀποκρούει πᾶσαν ὑπόνοιαν περὶ ἐπιβουλῆς.

Ἄλλὰ πρὸς μείζονα κατανόησιν τῶν συμβάντων δέον νὰ προταχθῶσι πληροφορικαὶ τινὲς περὶ τῶν τότε πολιτικῶν περιστάσεων.

Ἐκ τῶν φλογερωτάτων ζητημάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο τὸ τοῦ Τόμου λεγόμενον δηλαδὴ τὸ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Τὸ ζήτημα αὐτὸ περὶ τῆς ἰδρύσεως ἀνεξαρτήτου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἀνεκινήθη ἀπὸ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς Ἀντιβασιλείας καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ ὅπως ἐκδηλωθῶσιν ἐν Ἑλλάδι αἱ πρώται ἀντιδυναστικαὶ τάσεις. Ἡ Ἀντιβασιλεία οὐχὶ ἐμφρόνως σπεύδουσα προκειμένου περὶ πράξεως σοβαρᾶς καὶ θιγούσης τὰς βαθεῖας θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ λαοῦ προέβη κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1833 εἰς σύγκλησιν συνόδου τῶν ἐν Ἑλλάδι διαρισμένων ἢ καὶ παρόντων ἀρχιερέων, συνελοῦσαν εἰς Ναύπλιον καὶ τὴν 4 Αὐγούστου ἐδημοσιεῦθη ἡ περὶ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας διακήρυξις, ἡ καθιερούσα ὡς κοσμικὸν ἀρχηγὸν τῆς Ὀρθοδόξου ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας τὸν πρεσβεύοντα τὸ καθολικὸν δόγμα βασιλέα καὶ ἀναθέτουσα τὴν διοίκησιν καὶ τὴν πνευματικὴν ἐξουσίαν εἰς πενταμελῆ σύνοδον ἀρχιερέων παρὰ τοῦ βασιλέως διοριζομένων. Ἡ ἐπὶ τούτῳ δυσἀρέσκεια τοῦ λαοῦ ὑπῆρξεν ἐμφανῆς, ἐπιδεικτικωτέρᾳ δ' ἐτι ἐξεδηλώθη ἢ ἀπαρέσκεια τῆς

Ῥωσσίας διότι ὅτε τὴν 6 Αὐγούστου ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἐγκατάστασις τῆς πρώτης Ἱεράς Συνόδου, μόνα τὰ τηλεβόλα τῶν ἐν Ναυπλίῳ ναυλοχούντων ρωσικῶν πλοίων εἰσήγησαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἑορτασίων πυροβολισμῶν καὶ μόνον αὐτῶν οἱ ἴσοι ἐφαίνοντο γυμνοὶ σημαίων, τὴν δὲ διαγωγὴν ταύτην τῶν Ῥώσων ἐπεδοκίμασεν ἀνεπιφυλάκτως ὁ λαός. Ἡ τοιαύτη ἀπότομος ἀπόσπασις τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινῆς μητρὸς καὶ ἡ ἐκκλαίκευσις τῶν μοναστηρίων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον διενεργηθεῖσα ἐθεωρήθησαν παρὰ τοῦ πλήθους οἰονεὶ ἀσεβῆς ἐπέμβασις τῆς Ἀντιβασιλείας εἰς τὰ θρησκευτικὰ τοῦ ἔθνους αἰσθήματα, ἡ δὲ δυσἀρέσκεια δεξιῶς ὑποθαλαπομένη ὑπὸ τῆς Ῥωσικῆς πολιτικῆς προέβη καὶ μέχρι τοῦ σχηματισμοῦ μυστικῆς ἐταιρίας καθ' ὑπόδειγμα τῆς τῶν Φιλικῶν διοργανωθείσης καὶ σκοπὸν ἐχούσης τὴν περιφρούρησιν τῆς ὀρθοδοξίας. Ἡ ἀντίδρασις ἀπέκτα μείζονα ἐτι σημασίαν ἐκ τῆς φήμης καὶ τῆς ἰσχύος τοῦ ἐνδόξου Κολοκοτρῶνη, ὅστις ἐκ πεποιθήσεως ἀποκλίνων πρὸς τὴν Ῥωσσίαν καὶ ἔχων ἄλλως τε δικαίας ἀφορμὰς παραπόνων κατὰ τῆς Ἀντιβασιλείας, σκαιῶς παραγνωρισάσης τὰς μεγάλας αὐτοῦ πρὸς τὸ ἔθνος ἐκδουλεύσεις, ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς. Ἐτι μᾶλλον δ' ἐξῆψε τὰ πνεύματα ἡ ἀπάντησις τοῦ πρίγκηπος Νεσελρῶδ πρὸς ἐπιστολὴν ἀπευθυνθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τοῦ Κολοκοτρῶνη, δι' ἧς ὁ Ῥώσος πρωθυπουργὸς διατρανῶν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Τσάρου ὑπὲρ τοῦ ὁμοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ, συνίστα εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐμμονὴν καὶ πίστιν εἰς τὰ δόγματα τῆς θρησκείας των. Ἡ ἀπάντησις αὕτη, ἧς πολυάριθμα διενεμήθησαν ἀντίγραφα, ἐθεωρήθη ὡς παρόρμησις τοῦ κρατικοῦ προστάτου πρὸς τοὺς ὑπερμάχους τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ἐπέτεινε τὸν ἐρεθισμὸν, οὗτινος ἐπακόλουθα ὑπῆρξαν ἡ γνωστὴ δίκη καὶ καταδίκη τοῦ γηραιοῦ στρατάρχου τῆς Πελοποννήσου καὶ ἡ ἐν Μάνη ἐκραγεῖσα στάσις.

Ἐν τούτοις τὸ ζήτημα περὶ τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἔμενεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐκκρεμές, μὴ ἐπερχομένου συμβιβασμοῦ παρὰ τὰς ἐκάστοτε διενεργουμένας διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχείου.

Τὸ αὐτοκέφαλον ἔθεσπισθη καὶ ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844, ὅπερ διὰ τοῦ ἄρθρου 2 ἔχοντος ἀπαρράλλακτως ὅπως καὶ τὸ ὁμοίριθμον ἄρθρον τοῦ νῦν ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος, πλὴν τοῦ τελευταίου κώλου, ὄριζεν ὅτι: «ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὑπάρχει ἀναποσπάστως ἡνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης καὶ πάσης

ἄλλης ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρράλλακτως ὡς ἐκεῖναι τοὺς τε ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις· εἶνε δὲ αὐτοκέφαλος ἐνεργοῦσα ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης Ἐκκλησίας τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιώματα καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἱεράς Συνόδου ἀρχιερέων.»

Τὸ 1846 μάλιστα κατὰ τὴν πρώτην βουλευτικὴν περίοδον ἐγένετο σκέψις καὶ ἐργασία προκαταρκτικὴ πρὸς καταρτισμὸν καὶ ἐπιψηφισμὸν τοῦ περὶ τῆς Ἱεράς Συνόδου νόμου, τότε δὲ συνέβη καὶ τὸ ἐξῆς ἀξιοσημείωτον. Ὁ πρωθυπουργὸς Κωλέτης μετέβη εἰς τὴν Ἀνάκτορα ὅπως συνεργασθῆ μετὰ τοῦ βασιλέως, λόγου δὲ γενομένου περὶ τοῦ νομοσχεδίου, ὁ αἰδιδίμος Ὁθων ἐφάνη κατὰ τὴν συζήτησιν τόσον ἐγκρατῆς τοῦ θέματος καὶ τόσον κατὰ βάθος μελετήσας τὰ πρὸς αὐτὸ σχετικὰ, ὥστε ὁ Κωλέτης, ὅστις καίπερ εὐφυῆς καὶ νοήμων δὲν ἦτο ὁμῶς φιλόπονος, ἐδέησε νὰ δημολογήσῃ ὅτι δὲν ἦτο ἐπαρκῶς προπαρασκευασμένος διὰ τὴν τοιαύτην συζήτησιν καὶ παρεκάλεσε τὸν βασιλέα νὰ καταρτίσῃ αὐτὸς ὅπως ἔκρινε κάλλιον τὸν νόμον. Ἀλλὰ τὰ παρεμπροσθέντα γεγονότα ἀνέκοψαν τὴν νομοθετικὴν ταύτην ἐνέργειαν, ἐν τῷ μεταξύ δὲ οἱ Ῥωσσοφρονες δὲν ἔπαυσαν ἀντενεργοῦντες ἐκ συστηματικῆς παραδόσεως κατὰ τῆς χειραφετήσεως τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, ἣν ἡ Ῥωσσία διὰ λόγους σχετιζομένους πρὸς τὰ τότε πολιτικά της σχέδια ἀπέκρουεν, ἐπιθυμοῦσα ἵνα πάντες οἱ ἐν τῇ ἰλλυρικῇ χερσονήσῳ ὀρθόδοξοι λαοὶ ὑπάγωνται ὑπὸ τὴν ἄμεσον πνευματικὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχείου. Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐπίσης οὐχὶ προθύμως ἔσπευξεν ν' ἀπαλλοτριωθῆ τῶν ἀνέκαθεν καθιερωμένων κυριαρχικῶν αὐτῆς δικαιωμάτων, καὶ αἱ διαπραγματεύσεις διήρκεσαν μέχρι τοῦ 1850 ἕως οὗ νὰ πεισθῆ αὕτη ὅπως ἐκδώσῃ τὸν ἀναγνωρίζοντα τὸ αὐτοκέφαλον τῆς ἀρτισυστάτου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνοδικὸν Τόμον. Καὶ ὡς πρὸς τοὺς ὅρους τοὺς ἐμπεριεχομένους ἐν τῷ Τόμῳ καὶ ὑφ' οὗς ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία παρεῖχε τὴν συναίνεσιν τῆς σφοδρὸς διεξήχθη ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον ἐν Ἀθήναις ἀγὼν μεταξὺ τῶν ἐξ εὐλαβείας ἢ ἐκ πολιτικοῦ συμφέροντος ὑποστηρίζοντων τὰ πατροπαράδοτα δίκαια τῆς κορυφαίας καὶ ἀρχαιοτάτης τοῦ Γένους Ἐκκλησίας, οἵτινες ἦσαν τρόπον τινὰ οἱ Παλαιορθόδοξοι καὶ τῶν κηρυσσομένων ὑπὲρ τῆς πλήρους ἀνεξαρτησίας τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας, οἵτινες ἐθεωροῦντο νεωτερισταί. Οἱ κυριώτεροι τῶν τελευταίων τούτων ἦσαν ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης, ὁ δημοσιεύσας καὶ τὸν Ἀντίτομον εἰς ἀπάντησιν τοῦ Τόμου, ἀντεπεξεληθὼν ἐρρωμένως κατὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἐπιφυλάξεων, αἵτινες κατόπιν ἤρθησαν

παρὰ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τινες ἄλλοι λό-
γιοι, οὗς ὁ *Αἰῶν*, τὸ ὄργανον τῶν Ναπαίων
ἀπεκάλει εἰρωνικῶς «εὐφρεῖς τοῦ Παυσιλύπου»,
ὡς συχνάζοντας εἰς τὸ οὕτως ἀποκαλούμενον
καφενεῖον, κείμενον ἐν ἡ θέσει εὐρίσκεται νῦν
τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ ἐξοχικὸν τότε θεωρούμε-
νον, διότι ἡ κυρίως πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἔληγε
τότε εἰς τὰ Κανόνια, ἧτοι εἰς τὸν στρατῶνα τοῦ
πυροβολικοῦ κείμενον ἐκεῖ ὅπου νῦν εὐρίσκεται
τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Στέμματος.

Ἡ ἐπίσημος ἀναγνώρισις τῆς αὐτοκεφάλου
Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ἐπέιγε τότε τὰ μέγιστα,
καθότι αἱ πλεῖσται τῶν ἐπίσκοπῶν τοῦ Κράτους
ἦσαν κεναί, ἀποθανόντων βαθμηδὸν τῶν πα-
λαιῶν ἱεραρχῶν τῶν ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινου-
πόλει ἐκκλησίας χειροτονηθέντων· νέοι δὲ ἀρχι-
ερεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ χειροτονηθῶσιν ὑπὸ τῆς
ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας πρὸ τῆς κανονικῆς ἀνα-
γνωρίσεως αὐτῆς ἐπειδὴ ἄλλως ἢ ἐκκλησιαστικῆ
αὕτη διαφορὰ ἠδύνατο ν' ἀπολήξῃ εἰς σχίσμα.
Ἡ σπάνις τῶν ἀρχιερέων ἦτο τοιαύτη, ὥστε
ὅτε μετὰ τὴν λύσιν τοῦ ζητημάτος κατηρτίσθη
ἡ πρώτη μετὰ τὸν νόμον Ἱερά Συνόδος, μάλιστα
ὑπῆρχον οἱ πρὸς καταρτισμὸν αὐτῆς ἀπαιτούμενοι
πέντε ἀρχιερεῖς, οἵτινες ἦσαν ὁ μητροπολίτης
Ἀθηνῶν Νεόφυτος, ὁ μητροπολίτης Σύρου καὶ
Τήνου Δανιήλ, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κορίνθου Ἰωάννης,
ὁ ἐπίσκοπος Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Βαρ-
θολομαῖος καὶ ὁ ἐπίσκοπος Οἰτύλου Προκόπιος.
Τὴν σπουδὴν δὲ τῆς Κυβερνήσεως καταδεικνύει
τὸ γεγονός ὅτι ὁ περὶ τῆς Ἱεράς Συνόδου νόμος
συνταχθεὶς ὡς λέγεται παρ' Οἰκονόμου τοῦ ἐξ
Οἰκονόμων, εἰσαχθεὶς εἰς τὴν βουλὴν τὴν 4 Ἰου-
νίου παρεπέμφθη ἀμέσως εἰς εἰσηγητικὴν ἐπι-
τροπὴν σχηματισθεῖσαν τὴν ἐπομένην καὶ ἐψη-
φίσθη τὴν 7 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μετὰ συζήτησιν
μόνον δίωρον.

Ἡ τοιαύτη λύσις ἀπῆρσκειν εἰς τὸν λαόν, ὅς-
τις ραδιουργούμενος καὶ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς δυσ-
πίστως εἶχε πρὸς τὴν νέαν διαρρυθμίσιν τῆς θρη-
σκευτικῆς ἐξουσίας. Διὰ τοῦτο ὅτε ἀμέσως μετὰ
τὴν ἐγκατάστασιν τῆς Συνόδου ἤρχισαν ἄλλε-
πάλληλοι διορισμοὶ καὶ χειροτονίαι ἀρχιερέων,
καίτοι οἱ ἐκλεγέντες ἦσαν κληρικοὶ ἐνάρετοι καὶ
εὐπαίδευτοι ὑπ' αὐτῆς τῆς κοινῆς γνώμης ὑπο-
δεικνυόμενοι, οἷοι ὁ Πατρῶν καὶ κατόπιν Ἀθη-
νῶν γενόμενος Μισαήλ ὁ Ἀποστολίδης, ὁ Μαν-
τινείας Θεοφάνης ὁ Σιατιστεύς, ὁ Καλλίνικος Κα-
στόρνης καὶ ἄλλοι, δὲν ἔλειψαν ἐπιβουλοὶ περὶ
σιμωνίας διαδόσεις καὶ σπερμολογίας. Χαρακτη-
ριστικὴ εἶνε καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ *Αἰῶνος* γινομένη
στρέβλωσις τοῦ ὀνόματος τοῦ τελευταίου τότε
χειροτονηθέντος ἀρχιεπισκόπου Λακωνίας. Ὁ
χειροτονηθεὶς ἐκαλεῖτο Σασσανᾶς τὸ ἐπώνυμον.
ὁ δὲ *Αἰῶν* ἀναγγέλλων τὴν χειροτονίαν ἔγρα-
φεν «Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐτελέσθη ἐν

τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης ἡ χειροτονία τοῦ
ἀρχιεπισκόπου Λακεδαιμόνος κ. Σατανᾶ.» Ἄν
τὴν μεταβολὴν διέπραξαν ἀκουσίως οἱ στοι-
χειοθέται, ὡς ἐνίοτε συμβαίνει, τὸ τυπογραφικόν
αὐτὸ παρόραμα ἦτο ὄντως καταχθόνιον εἰς τὴν
περίστασιν ταύτην. Ἄλλ' ὅμως ἡ ὀρθόδοξος δυ-
σμένεια τῆς ρηθείσης ἐφημερίδος πρὸς τὰ θρη-
σκευτικὰ ἐν γένει τῆς κυβερνήσεως μέτρα ἦτο
τόσον δεδηλωμένη, ὥστε παρέχει τὸ ἐνδόσιμον
πρὸς εὐλογον εἰκασίαν ὅτι κακεντρέχης πρόθεσις
μᾶλλον ἢ παρόραμα ἐπήνεγκε τὴν στρέβλωσιν.

Ἔτερον ζήτημα λίαν σοβαρὸν καὶ ἐνδιαφέρον
τὸ ἔθνος ἦτο τὸ τῆς διαδοχῆς. Ἡ ἀτεκνία τοῦ
βασιλικοῦ ζεύγους τῆς Ἑλλάδος ἦτο πλέον ἀ-
ναμφισβήτητος, κατὰ δὲ τὰ συμφωνηθέντα ἡ
διαδοχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου ἐν περιπτώσει
χρησίας αὐτοῦ ἐμελλε νὰ περιέλθῃ εἰς τὸν ἀδελ-
φὸν τοῦ Ὁθωνος, πρίγκιπα Λουιτπόλδον, τὸν
νῦν ἐν Βαυαρίᾳ ἀντιβασιλεύοντα, καὶ τοὺς ἀπο-
γόνους αὐτοῦ. Οὗτος ὅμως νυμφευθεὶς ἐν ἔτει
1844 τὴν Αὐγούσταν θυγατέρα τοῦ μεγάλου
δουκὸς τῆς Τοσκάνης, ρητὴν ὑπέγραψε συμφω-
νίαν ὅπως τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου γεννηθησό-
μενα τέκνα πρεσβεύωσι τὸ καθολικὸν θρησκεῦμα,
τὸ τοιοῦτο δὲ ἀντέκειτο εἰς τὸ 40ον ἄρθρον τοῦ
Συντάγματος τοῦ 1844, ἀπαιτοῦντος ἵνα οἱ
διάδοχοι τοῦ ἑλληνικοῦ θρόνου πρεσβεύωσι τὴν
θρησκείαν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χρι-
στοῦ Ἐκκλησίας. Ἐπομένως ὡς ἐπίδοχος διάδο-
χος προσβάλλετο ὁ νεώτερος τοῦ Ὁθωνος ἀδελφός
Ἀδαλβέρτος, ἐπίτηδες δὲ ὁ βασιλεὺς μετέβη
εἰς Βαυαρίαν κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1850 καὶ παρέ-
μεινε μέχρι τοῦ Μαΐου τοῦ ἐπομένου ἔτους κυ-
ρίως ὅπως κανόνισεν τὸ ἀκανθῶδες αὐτὸ ζήτη-
μα τῆς διαδοχῆς. Καὶ ἐλύθη μὲν τοῦτο βρα-
δύτερον διὰ τῆς ἐν Λονδίνῳ ὑπογραφείσης τὴν
8 νοεμβρίου 1852 συνθήκης μεταξύ τῶν τριῶν
προστατῶν Δυνάμεων, τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς
Ἑλλάδος, δι' ἧς ἀπεφασίζετο ὅτι «οἱ πρίγκι-
πες τοῦ Βαυαρικοῦ οἴκου, οἱ καλούμενοι ὑπὸ τῆς
συνθήκης τοῦ 1832 καὶ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ
Συντάγματος εἰς τὴν διαδοχὴν τοῦ Στέμματος
τῆς Ἑλλάδος ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς
Ὁθων ἀποβιώσῃ ἄνευ κατ' εὐθείαν γραμμὴν
γεννησίων καὶ νομίμων ἀπογόνων, δὲν δύνανται
ν' ἀναβῶσι τὸν θρόνον τῆς Ἑλλάδος εἰμὴ συμ-
μορφούμενοι μὲ τὸ ἄρθρον 40 τοῦ Ἑλληνικοῦ
Συντάγματος.» Πλὴν αἱ τοιαῦται ἐναντιότη-
τες καὶ χρονοτριβαὶ ἐξῆπτον ἔτι μᾶλλον τὴν
κρυφίαν δυσἀρέσκειαν καὶ ἀνησυχίαν τοῦ ἔθνους
ζηλοτύπου πάντοτε περὶ τὴν διατήρησιν τῆς
πατροπαραδότου θρησκείας του καὶ διακαῶς
ποθοῦντος νὰ ἴδῃ μίαν ἡμέραν ἐπὶ τοῦ ἑλληνι-
κοῦ θρόνου βασιλεύοντα ὀρθόδοξον ἡγεμόνα, ὁ-
νειρον συνδυαζόμενον πρὸς τὰς ἐπαγγελίας ἀρ-
χαιῶν χρησμῶν, εἰς ὧν τὴν ἐπιχειμένην ἐκπλή-

ρωσιν ειλικρινῶς ἐπίστευεν. Ἰσως δὲ συνέτεινον εἰς ἐπαύξεισιν τῆς δυσαρρεσκείας του καὶ τινες σκευωρία τῇ ἐπιβουλῇ εἰσηγήσει τῆς ξένης πολιτικῆς διενεργούμεναι, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἀναφορὰ κυκλοφοροῦσα ἐν Σύρῳ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐπὶ σκοπῷ νὰ ὀρισθῇ διάδοχος τοῦ θρόνου ὁ Ἀδαλβέρτος καὶ ἄνευ τῆς ἐκ τοῦ Συντάγματος ὑποχρεωτικῆς αὐτοῦ ἐξωμώσεως τοῦ δυτικοῦ δόγματος, ὅπερ ἐπρέσβευεν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ.

ΧΑΡΑΛΔΟΣ

Ο ΗΓΕΜΩΝ ΤΩΝ ΒΑΡΙΑΓΩΝ

Βυζαντινὸν ἱστορῆμα.

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Τὰ λοιπὰ σκευῆ (τρόπαια καὶ διάφορα ἐνσημα) τά τε *καμπιδικτήρια* (τὰ σήματα, τὰ φερόμενα ὑπὸ τοῦ *campiductores*, ἤτοι γυμναστῶν τῶν στρατιωτῶν) καὶ τὰ *λάβουρα* (λάβαρα) καὶ *σίγνα* (γενικῆ ἔκφρασις ἐκ τοῦ: *insignia*, ἀλλ' ἰδίως ὀνόματι, φέρουσαι ἐπεικονισμένην τὴν προτομὴν τοῦ βασιλέως) ἔστησαν ὑποκάτω τῶν προρῶθέντων σκευῶν, κρατούμενα καὶ ταῦτα ὑπὸ τῶν *ἐλατῶν* τοῦ πρώτου *δρομωρίου* (κωπηλατῶν τοῦ πρώτου δρόμωνος). Οἱ ἐλάται οὗτοι ἐφόρασαν τῶν *ταγματικῶν* (τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς τάξεις τῆς τε βασιλικῆς φρουρᾶς καὶ τῆς δημοτικῆς, διατελούσης ὑπὸ τὸν Ἐπαρχον τῆς πόλεως) τὰ *φρουρῶντα ἀλλάξιμα* (πολυτελῆ ἐνδύματα).

Ἐξωθεν τῶν *βήλων* (τριτῆ ἢ τῆς λέξεως ταύτης σημασία, ἤτοι α'.) τὰ πρὸ τῶν θυρῶν παραπετάσματα β' αὐταὶ αἱ θύραι καὶ γ'.) αἱ διάφοροι τῶν μεγιστάνων τάξεις, αἵτινες εἰσῆρχοντο αἰρομένων τῶν παραπετασμάτων καὶ ἀναπεταννυμένων τῶν θυρῶν. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῶν παραπετασμάτων, καὶ ἄνωθεν τῶν *ἀναβάθρων* (βάθρων) ἔστησαν οἱ *Μαγλαβῆται* (ράβδουχοι ἐκ τοῦ: *manus*, χεῖρ καὶ: *claves*, ῥάβδος, προηγούμενοι τοῦ Ἀυτοκράτορος, ὡς οἱ Ῥωμαῖοι *lictores*, καὶ τὴν ὁδὸν ἀνοίγοντες διὰ τοῦ πλήθους), φοροῦντες σκαραμάγια καὶ τὰ ἑαυτῶν σπαθία.

Μετὰ δὲ τούτους ἔστησαν οἱ τῆς μεγάλης Ἐταιρίας (τὰς ἑταιρίας ἀπετέλουν οἱ ἄλλογενεῖς δορυφόροι τοῦ Ἀνακτος καὶ τῶν Ἀνακτόρων Πέρσαι, Χάζαροι, Φράγκοι, Ἀγγλοι, κτλ. ἦσαν δὲ τρεῖς, ἡ μεγάλη, ἡ μέση, καὶ ἡ μικρά. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς πρώτης ἐκαλεῖτο Ἐταιριάρχης ἢ καὶ Ἐθναρχῆς) Μακεδόνες, ἐπὶ τῶν Ἐσσορῶν (χιτώνων) φέροντες σπαθία

Ἰωστίκια (ἐκ τελαμῶνος ἐξαρτώμενα) καὶ ἀργυρᾶ, μετὰ λοφίων διαχρῦσων, βαστάζοντες καὶ σκουτάρια (ἀσπίδας ἐκ τοῦ: *scutum*) χρυσᾶ καὶ χαλκόχρυσα καὶ σιδηρᾶ, ὡς καὶ *μοροπέλυκα* (πελέκεις ἔχοντας μίαν ἀκμὴν) καὶ *τσικούρια* (πελέκεις ἀμφιστόμους).

Κάτωθεν δὲ τῶν αὐτῶν ἀναβάθρων ἔστη ἡ μεγάλη Ἐταιρία καὶ ἡ μεσαία, μετὰ τῶν *Φαργάνων* (σωματοφυλάκων, εἴτε ἐξ Αἰγύπτου, εἴτε ἐκ τῶν πέραν τοῦ Ὠξου χωρῶν) καὶ *Χαζάρων*, (γένος Ἀραβικὸν ἐκ τῆς Κιμβρικής Χερσονήσου), πάντων φορούντων σπαθία καὶ βασταζόντων σκουτάρια. Οἱ οικιακοὶ Πρωτοσπαθῆριοι ἔστησαν εἰς τὴν *σωλέαν*, (ὁ περιφανέστερος τῆς ἐκκλησίας χώρος πρὸ τοῦ Ἱεροῦ, ἐνίοτε διὰ δρυφάκτων περιβεβλημένος ἐνταῦθα τὸ πρὸ τοῦ θρόνου μέρος τῆς αἰθούσης), ἐνθεν *κἀκείθεν*, φοροῦντες σκαραμάγια πρασινοῤῥόδινα καὶ σπαθία. Μετ' αὐτοὺς ἔστησαν οἱ Σπαθαροκανδιδᾶτοι φοροῦντες σκαραμάγια πολυχρᾶ καὶ σπαθία, καὶ τὰ σπαθαροκανδιδατίκια. Μετ' αὐτοὺς οἱ Σπαθῆριοι, φοροῦντες καὶ αὐτοὶ πολυχρᾶ σκαραμάγια καὶ τὰ ἑαυτῶν σπαθία, βαστάζοντες δὲ καὶ *διοτράλια* *dextralia*, πελέκεις κραδαινομένους διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς). Μετ' αὐτοὺς οἱ *Στράτορες*, (ἐμπροσθοφυλάκες) φοροῦντες σκαραμάγια *λευκολέοντας* (ἔχοντα χρυσοῦς λέοντας ἐπὶ λευκοῦ ἐδάφους), καὶ ἑτέρων χροῶν καὶ *ἐξεμπλίωρ* (ἐκ τοῦ: *exemplum*, σχῆμα ἢ διάγραμμα), βαστάζοντες καὶ τὰ *στρατορίκια* (ῥάβδους, ἢ ἄλλα τοῦ ἀξιώματος τῶν Στρατόρων ἐνσημα).

Δεξιῶς δὲ πρὸς δύσιν, εἰς τὴν σύμπληξιν τῶν δύο βήλων, ἐξωθεν ἄνωθεν τῶν ἀναβάθρων, ἔστη τῆς μεγάλης Ἐταιρίας (ἐλλείπει ὁ Μάγιστρος), βαστάζων τὸ χρυσοῦφαντον σενδὲς βασιλικὸν *φλάμουλον* (εἶδος σημαίας ἐκ τοῦ: *flamma*, ἐξ οὗ καὶ τὸ: *oriflamme*), ἐνθεν δὲ *κἀκείθεν* τῶν αὐτῶν ἀναβάθρων ἐξωθεν τῶν αὐτῶν βήλων ἔστησαν οἱ δύο Πρωτοελαται, βαστάζοντες τὰ χρυσᾶ βασιλικά φλάμουλα καὶ εἰθ' οὕτω καθεξῆς τῶν δύο Πρωτοελατῶν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἔστησαν πάντα τὰ χρυσᾶ *αὐρόκλαβα* (ἄγνωστα ταῦτα), καὶ σενδές, καὶ λοιπὰ βασιλικά φλάμουλα, ὑπὸ τῶν ἐλατῶν τῶν βασιλικῶν δρομώνων βασταζόμενα, φορούντων τῶν *ταγματικῶν τῶν τεσσάρων χροῶν τὰ ἀλλάξιμα* (ἤτοι τὰς στολὰς τῶν τεσσάρων τοῦ Ἱπποδρόμου φατριῶν).

Οἱ δὲ *δημόται* τῶν δύο μερῶν (οἱ Βένετοι καὶ οἱ Πράσινοι), καὶ οἱ *ἀποστολίται* ψάλλται (ἐκ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων), ὁμοίως καὶ οἱ *ἀγιοσοφῆται* (οἱ τῆς ἁγίας Σοφίας) ἔστησαν ἐπὶ σκάμων ὑψηλῶν, ἐνθεν *κἀκείθεν* τῶν αὐτῶν ἀναβάθρων, εὐφημοῦντες καὶ *ἄδοντες βασιλικά* (τροπάρια ἐξυμνοῦντα τοὺς Βασιλεῖς).